

Vratislav Šuk (1928–2020) a jeho průzkum flóry Českého krasu: příklad večernice lesní (*Hesperis sylvestris*)

Vratislav Šuk (1928–2020) and his survey of the flora of the Bohemian Karst: the example of *Hesperis sylvestris*

Veronika Petru¹ a Pavel Špryňar²

Abstract

*The pharmacist Vratislav Šuk (1928–2020) spent most of his life (1946–2019) conducting a field survey of vascular plants of Prague, the Bohemian Karst and other parts of Bohemia and Moravia as a hobby; among foreign countries, he visited Slovakia, the Alps and the Mediterranean. The most important of his publications was “The Flora of the Mikulov Region” (ŠUK 1956). Vratislav Šuk kept meticulous records of his botanical finds and excursions, collected plants for his herbarium (about 20,000 items), and documented them photographically (about 45,000 slides). He published an overview of selected non-native plant species from the Bohemian Karst (ŠUK 2002, 2003). His method of work is illustrated by his 1994 find of *Hesperis sylvestris* from Klapice Hill in the Bohemian Karst.*

1. Úvod

Lékárník a botanik RNDr. PhMr. Vratislav Šuk (obr. 1) byl výborným znalcem české květeny a pečlivým floristou, který za svůj dlouhý život shromáždil velké množství cenných a zevrubně doložených údajů. Jeho práce jsou bohužel z různých důvodů opomíjeny, ať už se jedná o jeho málo známou Květenu Mikulovska (blíže viz GRULICH 1995) nebo např. o nedávné zpochybnění jeho údaje o výskytu vzácné večernice lesní v Českém krasu (PRACH a HADINEC 2020). V předkládaném příspěvku proto chceme se zvláštním zřetelem na Český kras připomenout život a dílo V. Šuka, jehož rozsáhlá pozůstalost (kartotéky, herbáře, fotografický archiv) z velké části dosud čeká na zhodnocení.

2. Životní dráha farmaceuta a popularizátora léčivých rostlin

Vratislav Šuk se narodil 15. června 1928 v Praze. V mládí jej k zájmu o přírodu nasměroval zejména jeho dědeček Karel Hackenschmied (1875–1948), ministerský rada ve výslužbě a sběratel rostlin. V letech 1939–1947 V. Šuk vystudoval Reálné gymnasium v Praze-Bubenči. Jedním z jeho spolužáků a později celoživotních přátel byl Pavel Špunar, historik, který ho ve svých vzpomínkách mimo jiné charakterizuje: „botanik-lékárník Vratislav Šuk, pyšníci se nejen nádhernou sbírkou vlastních herbářů, ale i velkou kolekcí modelů lokomotiv a vagonů, schopných okamžitě se rozjet po složitém kolejišti“ (ŠPUNAR 2010).

Když V. Šuk uvažoval o univerzitním studiu botaniky, tak mu podle jeho vzpomínek profesor František A. Novák (1892–1964) poradil, že by se systematickou botanikou asi neužil, a doporučil mu zaměřit se na léčivé rostliny. Vratislav Šuk ho poslechl. Studoval farmacii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, studium dokončil na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně promócí v roce 1952 (NEUHÄUSLOVÁ a HOUFEK 1988). Potom pracoval krátce jako lékárník v Mikulově na Moravě a v Jablonci nad Nisou. Zde snad lze hledat kořeny jeho příslovečné pečlivosti

– zastával totiž názor, že pokud v lékárně nenalezne poslepu (potmě) jakýkoliv požadovaný přípravek, panuje tam nepořádek, který je třeba odstranit. V roce 1954 přešel do národního podniku Léčivé rostliny v Praze-Zbraslavi, kde pracoval na různých pozicích až do svého odchodu do důchodu v roce 1990. Poté působil deset let jako odborný poradce ve farmaceutické firmě Megafyt Pharma, s. r. o., ve Vraném nad Vltavou.

V roce 1970 byl promován na doktora přírodních věd (obor farmakognozie). Uplatnil se jako člen České lékopisné komise v sekci farmakognozie. Ochotně vysvětloval svou práci při výrobě léčiv: „Podkladem a závazným předpisem pro úpravu a provádění kontrol jsou státní normy a Československý lékopis, který je vlastně přesnou, podrobnou a také závaznou recepturou všech opravdu vyzkoušených a účinných léků. To všechno dává spotřebiteli dokonalou záruku, že dostanou do rukou jen léčiva, skutečně odpovídající po všech stránkách zdravotnickým požadavkům“ (MATUŠKA 1971). V oboru publikoval sám nebo se spoluautory řadu odborných příspěvků a také několik popularizačních prací (např. ŠUK 1985, 1995). Svou profesí se Vratislav Šuk snažil spojit s botanickými terénními znalostmi a s pohledem ochrany přírody (např. ŠUK 1977, 1981). Byl mimo jiné odborným recenzentem osvětové publikace „Malý herbář léčivých rostlin“ (VAŇKOVÁ a GUTH 1984), která vyšla v nákladu 250 000 výtisků a která se ve své době stala nepostradatelnou pomůckou a základním zdrojem informací pro sběr léčivých rostlin.

Byl rovněž dobrý fotograf rostlin. Např. v 18. ročníku týdeníku Naše rodina v soutěžní rubrice „Znáte tuto léčivou rostlinu?“ uveřejňoval v roce 1985 své snímky rostlin (a úkolem pro čtenáře bylo zaslat do redakce správné druhové určení). V roce 2002 uspořádal ve Středočeském muzeu v Rožtokách výstavu „Jak rostliny léčí“, doplněnou vlastními fotografiemi (NEUHÄUSLOVÁ 2003).

Životní dráha V. Šuka byla shrnuta u příležitosti několika jeho životních jubileí (zejména HRONEŠ 1979; NEUHÄUSLOVÁ a HOUFEK 1988; NEUHÄUSLOVÁ 1999; NEUHÄUSLOVÁ 2003) a po jeho odchodu (ŠMITÁK 2021). Vratislav Šuk zemřel na těžký zápal plic 27. ledna 2020 v Praze.

3. Terénní botanik-florista

Hlavním celoživotním zájmem Vratislava Šuka byla botanika. Floristickému průzkumu českých zemí i zahraničí se věnoval více než 70

¹Česká zemědělská univerzita v Praze, FAPPZ, Katedra botaniky a fyziologie rostlin, Kamýčská 129, 165 00 Praha 6; petruver@seznam.cz

²Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Střední Čechy, Podbabská 2582/30, 160 00 Praha 6; p.spryinar@seznam.cz
Český kras (Beroun), 48 (2022), 31–39, 2 tab., 8 obr.

© Muzeum Českého krasu, p. o., Beroun

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-87708-18-7

Obr. 1. Vratislav Šuk (1928–2020) při své poslední návštěvě centrální části Českého krasu dne 23. 6. 2019. Skalní step na jižním svahu Doutnáče, rudohlávek jehlanovitý (*Anacamptis pyramidalis*) v porostu ožanky hroznaté (*Teucrium botrys*). Foto V. Petrů.

Fig. 1. Vratislav Šuk (1928–2020) during his last visit to the central part of the Bohemian Karst on June 23, 2019. Rock steppe on the southern slope of Doutnáč Hill, with *Anacamptis pyramidalis* in a stand of *Teucrium botrys*. Photo by V. Petrů.

let, většinu svého dlouhého a plodného života. Mládí prožil v domovsko-dostálovské éře nadšeného floristického výzkumu naší vlasti a v té době si vštípl metody pečlivého a soustavného přístupu. V letech 1957–2006 byl členem Československé a následně České botanické společnosti. Pracoval jako člen výboru Středočeské pobočky Československé botanické společnosti. Až do své smrti aktivně působil v brněnském Orchidea klubu.

Botanika byla pro V. Šuka především terénním koníčkem a on sám jako člověk preferující soukromí nijak zvlášť netoužil po uznání od odborné veřejnosti. Své vybrané výsledky publikoval v nečetných, ale o to významnějších příspěvcích. Za jeho nejdůležitější publikovanou botanickou práci lze považovat „Květenu Mikulovska“ (ŠUK 1956), která vznikla jako výsledek jeho krátkodobého pobytu v Mikulově, kdy spolupracoval také s místními znalci Antonem Fröhlichem (1882–1969) a Františkem Švestkou (1880–1965). Jak upozornil GRULICH (1995), tato práce byla bohužel shodou okolností v botanických bibliografiích dlouho opomíjená. Teprve v poslední době je přijímána jako cenný a důležitý zdroj informací (viz např. DANIHELKA et al. 2022).

V klubovém periodiku Roesziana uveřejňoval V. Šuk (sám nebo se spoluautory – ŠUK A ŠMITÁK 1994, ŠMITÁK A ŠUK 1998, ŠUK 2000, JUROCH A ŠUK 2005) příspěvky ze zahraničních botanických výprav (Balkán, Julské Alpy, Francie, Korfu) a věnoval se i českým a moravským orchidejím (např. ŠUK 1999, 2007). Údaje o svých nálezech

V. Šuk ochotně poskytoval kolegům. Podílel se na mapování orchidejí na Moravě a ve Slezsku, které vyústilo do souborné monografie (JATOVÁ A ŠMITÁK 1996). Spolupracoval na Červené knize ČR a SR, díl Vyšší rostliny (ČEŘOVSKÝ et al. 1999). Z konkrétních příspěvků lze uvést např. Šukovy údaje o druzích *Coeloglossum viride* a *Malaxis monophyllos* ze Šumavy (HADINEC et al. 2003), *Draba muralis* ze středního Povltaví jižně od Prahy (HADINEC 2012) nebo spolupráci na monitoringu druhu *Gentianella amarella* (BRABEC et al. 2020). Mezi oblíbená území V. Šuka patřila Praha a okolí, Český kras, ale také Šumava, Pálava, Krkonoše, ze zahraničí pak Alpy, Středozemí a samozřejmě Slovensko (Tatry, Malá a Velká Fatra aj.).

4. Znalec pražské a středočeské květeny

Hlavní oblastí dlouhodobého botanického zájmu V. Šuka však zůstalo okolí Prahy, jak uvedl např. HADINEC (2012). Údaje o výskytu rostlin v Praze a okolí V. Šuk zaznamenával od roku 1946 až téměř do konce svého života. Vedl exkurze Středočeské pobočky Československé botanické společnosti (ČSBS, např. ŠUK 1980) a spolupracoval s předsedou této pobočky, vynikajícím floristou Jiřím Manychem (1927–2006), se kterým ho pojilo rovněž dlouholeté přátelství. Vratislav Šuk přispíval svými údaji do prací Bohumila Slavíka (1935–2004) o rozšíření vybraných druhů rostlin ve středních Čechách (vycházely ve Zpravodaji Středočeské pobočky ČSBS). Jediným samostatně uveřejněným příspěvkem týkajícím se Prahy se

Český kras 1994:		Karlštejnsko:	Redotín.úd:	Chuchle:	Prokop.úd:
		ŠpPhMAMVhDtBbKS Mr	RdKlpGkKopCht	Ch HomSlv	Pú ŘpjMOh
/Gentianella axillaris axillaris/				/Slv:Ø/:	neroste!
Geranium sanguineum			Ck	Chs Hom	Pú
Helianthemum grandiflorum obscurum			KlpCk Cht		Pú
H: Rhodax canus			Ck Cht	HomSlv	Pú
Helleborus odorus	sec:	Vh2:posp, Kubr.ch: 1fl			
Hepatica nobilis	ŠpPh	VhDtBbKS Mr	GkKopCht		
Hesperis sylvestris /H.runcinata/			Klp:oj.posp.		
Holostium umbellatum			Ck	Chs HomSlv	
Hyacinthella rumelica "azuleja"	sec:	Ph:oj.posp.			
Inula conyzae				Slv	
I. hirta			KlpGk Cht	Hom	
Iris aphylla bohémica				Chs: h.	
Juniperus communis	ŠpPh		Ck Cht		
Lactuca perennis	Ph	DtBbKS	Ck	Chs Hom	
Lemum maculatum	fl.albo:			Ch	
L: Galeobdolon luteum					
Leserpium latifolium		Dt	Kop		
Lethyrus sphaca			Rd:Na pískách/posp/		
L.heterophyllus					
L.latifolius	sec:	lom Koníček/posp/		Slv:oj.posp.	
L.niger		Mr	KlpGkKop	Ch	Pú
L.sylvestris		Dt			
L.vernus	ŠpPh	Mr			
Lepidium campestre			Cht		Pú Řpj
Lilium martagon	Šp	Dt Mr	Klp Kop		
Linum austriacum		Dt:oj	Ck:v.h.		
L.flavum			Klp:oj.posp.		
Lithospermum: Aegonychon,					
Buglossoides purp.cserulea				Ch Hom	
Lonicera xylsteum		Mr	Kop		Pú
Lunaria annua	sec:			Slv	
Mahonia aquifolium	sec:		Ck		
Medicago falcata				ChsHomSlv	

Český kras:

Lokality 1994:

Karlštejnsko:

Šp : Špičatý vrch JV Loděnic: keřnaté stráně Branžovy PP
Ph : Pání hora u Bubovic
MAM : lom Malá Amerika
Vh : Velká hora, lom Koníček /Kon/
Dt : Doutnač
Bb : Boubová
KS : Králova Studně /býv.ch.Komárkova/
Mr : Mramor u Litně

Radotínské údolí:

Rd : Radotín: Staňkova lok. "Na pískách", křovinaté stránky
Klp : Klapice nad Radotínem/346m/: dubohabrové lesy, výslunné
kamenité stránky /Ca/
Ck : Cikánka /SPR/
Kop : Kopa-ninský les
Chť : Chotečské údolí /údolí Radotínského potoka směrem k Chotči/
- vápencové skalky, výslunné kamenité stráně
Ch : Chuchelský háj/SPR/
Chs : Chuchelská skála/SPR/
Hom : Homolka /SPR/
Slv : Slivenec: skalní výchozy v okolí /Ca/, kamenité stráně

Prokops-ké údolí:

Pú : Prokopské údolí včetně Dalejského lesa

Řp.j : Řeporyje: diabasová skála nad obcí

MOh : Malá Ohřada: diabasová skála

Exkurze 1994:

- 15.1 : Karlštejnsko: Bubovice-Pání hora-Amerika-Dřínová-Bub.vod.-
11.2 : Bubovice-Pání hora-Amerika-lom Koníček-
Velká hora
27.2 : Bubovice-Pání hora-Malá Amerika-Velká hora
28.3 : Nové Butovice-Malá Ohrada-Velká Ohrada-Repyrje:Koberská
2.4 : Radotínské údolí: Maškův mlýn-Cikánka-Chotečské údolí-
-Taslarův Mlýn /kóta 262,5m/ Kopaninský les-Cikánka
3.5 : Chuchelský háj-Chuchelská skála-Homolka-Slivenec-V.Chuchle
10.5 : Repyrje: diabas.skála nad obcí
Líten: Mramor Loděnice: Špičatý vrch
17.5 : Radotínské údolí: Chotečské údolí-Kopaninský les-Cikánka
13.6 : Prokopské údolí: Barrandov-Dalejský háj-Klukovice
23.6 : Radotínské údolí: Radotín: Na pískách/Stankovka/-
-Klapice-Radotín
28.6 : Karlštejnsko: Králova Studně, Boubová, Doutnáč-Pání hora
12.7 : Slivenec
16.8 : Slivenec
26.9 : Slivenec
6.11 : Karlštejnsko: Bubovice-Sv.Jan-Hostim-Doutnáč-Bubovice

Obr. 2. Přehled záznamů V. Šuka o svých botanických nálezech z Českého krasu v roce 1994. Strana 4: část abecedního přehledu druhů (mimo jiné i s druhem *Hesperis sylvestris*); strana 8: vysvětlení zkratk lokalit, data a trasy exkurzí.

Fig. 2. An overview of V. Šuk's records of his botanical finds from the Bohemian Karst in 1994. Page 4: a part of the alphabetical overview of species (including *Hesperis sylvestris*); page 8: an explanation of abbreviations of localities, dates and routes of excursions.

stal pozoruhodný nález vzácné vřatičky heřmánkolisté v pražské Královské oboře (ŠUK 1968).

Z iniciativy V. Šuka se národní podnik Léčivé rostliny na konci 70. let 20. století ujal patronace nad lokalitou koniklece otevřeného (*Pulsatilla patens*) u Lišnice (až do konce 80. let). Vratislav Šuk zpracoval návrh na ochranu lokality, organizoval vyřezávání šířících se trnek, zavedl drátěné poklopy jako ochranu rostlin před oštipováním květů bažanty. Od roku 1977 se věnoval každoročnímu sledování populace (vznikly tak záznamy zachycující početnost populace po dobu více než 40 let).

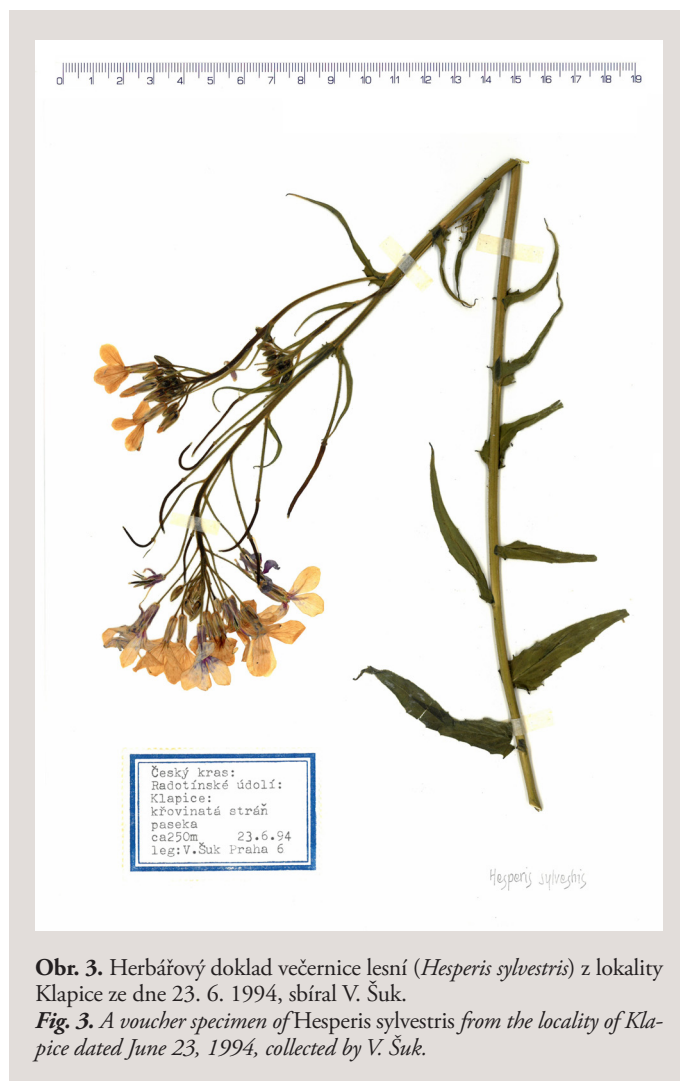
Pro pražské středisko Agentury ochrany přírody a krajiny ČR sestavil V. Šuk rukopisné přehledy květeny několika maloplošných zvláště chráněných území (Bažantnice v Satalicích, Údolí Únětického potoka – ve dvou obdobích, Královská obora), průzkum lokalit na území Slivence v Praze 5 a rovněž doplňky k soupisu květeny pražských chráněných území (viz ŠPRYŇAR 2004). Poslední publikovaný článek V. Šuka byl věnován pozoruhodné botanické lokalitě ve Džbáně v okrese Kladno (ŠUK 2007), která byla později vyhlášena evropsky významnou lokalitou (EVL Vápnomilný bor u Líského) a v současnosti je navržena k ochraně v kategorii národní přírodní památka.

5. Vratislav Šuk a Český kras

Pečlivé záznamy, které si V. Šuk pořizoval z botanických exkurzí z Českého krasu (ve smyslu fytogeografického okresu) stejně jako z jiných oblastí, obsahují výsledky za období více než 70 let. Např. v roce 1994 po skončení botanické sezóny sestavil V. Šuk osmistránkový strojopisný přehled nálezů z Českého krasu, kde na prvních sedmi stranách byl abecedně řazený výčet nalezených rostlinných druhů s jejich lokalitami a na osmé straně pak následoval podrobnější popis lokalit, data a trasy Šukových exkurzí (obr. 2). Je třeba zdůraznit, že V. Šuk se řídil pevnou zásadou, že se do terénu vydá jen na tolik botanických exkurzí, aby materiál z nich (zápisky, fotografie, rostliny nasbírané pro herbář) potom zvládl kompletně zpracovat (zápisky přepsat a roztřídit, fotografie popsat a utřídit, rostliny vylišovat, opatřit schedami a upravit pro herbář). Tím se nedostižně odlišil od mnoha jiných botaniků (mezi které bohužel spadají i autoři tohoto příspěvku).

6. Nepůvodní druhy Českého krasu

Z publikovaných prací V. Šuka jsou pro Český kras nejdůležitější dva články o nepůvodních druzích této oblasti: nejprve kratší práce (ŠUK 2002) a potom rozsáhlejší pojednání (ŠUK 2003). V archivu V. Šuka se dochoval vzkaz s pokyny od redaktora Zpravodaje ochránců přírody okresu Praha-západ, jímž byl přední mykolog František Kotlaba (1927–2020), se kterým se V. Šuk dobře znal (obr. 8). Oba příspěvky bohužel vyšly v regionálních obtížněji dostupných periodikách. Ve floristickém souhrnu HADINEC et al. (2003) byly následně z práce ŠUK (2002) excerptovány vybrané údaje: *Campanula alliariifolia* (Velká hora), *Crocus chrysanthus* (Pání hora, Velká hora), *Phyllitis scolopendrium* (údolí Bubovického potoka, Císařská rokle). Stručný přehled druhů z rozsáhlejší z obou prací (ŠUK 2003) uvádíme v tabulkách 1 a 2. Ponechali jsme původní použitá jména a uvedli zkrácenou lokalizaci; ponecháváme také původní autorovo hodnocení – i když např. představa V. Šuka, že druh *Polystichum aculeatum* je v Českém krasu vysazený, podle našeho názoru neodpovídá skutečnosti (považujeme jej zde za původní a spontánně se šířící druh).

Obr. 3. Herbářový doklad večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) z lokality Klapice ze dne 23. 6. 1994, sbíral V. Šuk.

Fig. 3. A voucher specimen of *Hesperis sylvestris* from the locality of Klapice dated June 23, 1994, collected by V. Šuk.

7. Šukův nález večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) v Českém krasu z roku 1994

PRACH a HADINEC (2020) nedávno upozornili na pozoruhodný výskyt vzácného druhu *Hesperis sylvestris* u Radotína. V zevrubném rozboru problematiky však nápadně vyvstává odmítnutí údaje V. Šuka (PRACH a HADINEC 2020: str. 64): „Jediný, do databází nekriticky přejatý údaj o výskytu večernice lesní existuje v rukopisné práci o květeně pražských chráněných území (ŠPRYŇAR a MAREK 2001), kde je druh udáván v PR Klapice a dle přepisu do databáze NDOP je tam odkazováno na (nám neznámou) práci V. Šuka z roku 1994. V tomto případě se však patrně jedná jen o převzatý historický údaj.“

Mylné pochopení jména nálezce (V. Šuk) a roku nálezu (1994) mohlo být způsobeno snad poněkud méně přehledným zápisem v sekundárním informačním zdroji (tj. v uvedené databázi). Zpochybnění údaje V. Šuka se však jeví jako nepatřičné při hlubší znalosti toho, jak tento badatel důkladně pracoval. V pozůstalosti V. Šuka se nám podařilo dohledat dokumentaci o jeho nálezech tohoto druhu, která nám dovoluje přidat podrobnější komentář.

Vratislav Šuk našel večernici lesní (*Hesperis sylvestris*) u Radotína dne 23. června 1994. Pořídil tři snímky (barevné diapositivy s pořadovými čísly 29729–29731; obr. 4, 5, 6) a dvě herbářové položky s lokalizací „Český kras: Radotínské údolí: Klapice: křovinatá stráž, paseka, ca 250 m“ (viz obr. 3). Položky v herbáři V. Šuka jsou jednotně upraveny na papírech formátu A4. Údaj následně V. Šuk přenesl do souhrnu botanických nálezů za sezónu 1994 (obr. 2).

Obr. 4. Diapozitiv večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) ze sbírky V. Šuka. Lící strana: stručná lokalizace, datum, jméno rostliny; rubová strana: pořadové číslo diapozitivu (29729).

Fig. 4. A slide of *Hesperis sylvestris* from the collection of V. Šuk. Front side: brief location, date, plant name; rear side: slide number (29729).

Obr. 6. Večernice lesní (*Hesperis sylvestris* z Klapice v Českém krasu), detail (diapozitiv č. 29731). Foto V. Šuk 23. 6. 1994.

Fig. 6. *Hesperis sylvestris* from Klapice in the Bohemian Karst, a close-up view (slide No. 29731). Photo by V. Šuk, June 23, 1994.

Obr. 5. Večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) z Klapice v Českém krasu, celkový pohled (diapozitiv č. 29729). Foto V. Šuk 23. 6. 1994.

Fig. 5. *Hesperis sylvestris* from Klapice in the Bohemian Karst, a general view (slide No. 29730). Photo by V. Šuk, June 23, 1994.

Tab. 1. Záměrně vysazené rostliny v Českém krasu, uvedené v práci ŠUK (2003).**Tab. 1.** Plants intentionally planted in the Bohemian Karst, listed in ŠUK (2003).

Odborné jméno	České jméno	Lokalita
<i>Allium flavum</i>	česnek žlutý	Velká hora
<i>Allium odorum</i>	česnek vonný	kdysi nad Chuchlí
<i>Aruncus vulgaris</i>	udatna lesní	rokle na úpatí Javoroky
<i>Aster alpinus</i>	hvězdnice alpská	kdysi na Velké hoře
<i>Campanula alliariifolia</i>	zvonek česnáčkolistý	dříve na Velké hoře
<i>Campanula thyrsoidea</i>	zvonek žlutokvětý	kdysi na Velké hoře
<i>Centaurea dealbata</i>	chrpa bělavá	Velká hora
<i>Crocus chrysanthus</i>	šafrán zlatý	Pání hora; Velká hora
<i>Cypripedium reginae</i>	střevíčník královnin	dříve na Velké hoře
<i>Cystopteris bulbifera</i>	puchýřník cibulkonosný	Bubovické vodopády
<i>Dianthus lumnitzeri</i>	hvozdík Lumntzerův	Prokopské údolí nad bývalým koupalištěm
<i>Globularia bisnagarica</i>	koulenka prodloužená	Velká hora
<i>Helleborus niger</i>	čemeřice černá	uváděna z Velké hory
<i>Helleborus odorus</i>	čemeřice vonná	u Kubrychtovy boudy; na V od Velké hory
<i>Helleborus viridis</i>	čemeřice zelená	uváděna z Velké hory
<i>Hyacinthella rumelica</i>	hyacintka rumelská	Pání hora
<i>Hyacinthella</i> sp.		Velká hora nad Kubrychtovou boudou
<i>Iris germanica</i>	kosatec německý	např. Prokopské údolí
<i>Iris sambucina</i> , cf. <i>I. squalens</i>	kosatec bezový, k. červenofialový	Prokopské údolí
<i>Iris variegata</i>	kosatec různobarvý	nad bývalou Komárkovou chatou
<i>Linum austriacum</i>	len rakouský	více míst: Cikánka II, Velká hora, Doutnáč, Karlické údolí, Homolka, okolí Velké Chuchle, Prokopské údolí
<i>Linum flavum</i>	len žlutý	Velká hora, Herinky, Klapice, Ctírad
<i>Opuntia phaeacantha</i>	opuncie hnědoostná	Černá skála u Řeporyj
<i>Phyllitis scolopendrium</i>	jelení jazyk celolistý	údolí Bubovického potoka, Císařská rokle
<i>Polystichum aculeatum</i>	kapradina laločnatá	dříve v údolí Bubovického potoka
<i>Polystichum lonchitis</i>	kapradina hrálovitá	skály u Sv. Jana pod Skalou
<i>Pulsatilla grandis</i>	koniklec velkokvětý	Pání hora
<i>Pulsatilla patens</i>	koniklec otevřený	uváděn z Pání hory a Velké hory
<i>Pulsatilla slavica</i>	koniklec slovenský	Pání hora
<i>Puschkinia scilloides</i>	puškinie ladoňkovitá	Velká hora, Prokopské údolí
<i>Salvia glutinosa</i>	šalvěj lepkavá	pod Dřínovou horou
<i>Saxifraga hostii</i> subsp. <i>hostii</i>	lomikámen Hostův	Prokopské údolí pod Barrandovem
<i>Sempervivum tectorum</i>	netřesk střešní	např. Černá skála u Řeporyj, Velká hora, Malá Amerika
<i>Veratrum nigrum</i>	kýchavice černá	Velká hora

Výskyt na otevřeném stanovišti (na pasece), který zachytil V. Šuk, se shoduje s nároky druhu, které diskutují PRACH a HADINEC (2020). Večernice lesní se zřejmě v území objevuje v závislosti na lesnických zásazích tam, kde dojde k lokálnímu prosvětlení/vykácení lesního porostu. Po následném sukcesním obnovení keřového a dřevinného patra pak večernice lesní postupně zmizí, přičemž zřejmě zůstává přítomna v semenné bance a čeká na příští disturbance.

8. Uveřejnění květeny pražských chráněných území

Údaj o výskytu druhu *Hesperis sylvestris* z lokality Klapice později zařadil V. Šuk do strojopisné zprávy o svých nálezech (ŠUK 2000), kterou dokončil v prosinci 2000 na žádost druhého z autorů tohoto příspěvku (P. Š.) coby doplnění vznikajícího přehledu o květeně

pražských maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Přitom V. Šuk uvedl z pražských chráněných území kromě večernice lesní téměř dvě desítky dalších rostlinných druhů, které do té doby nebyly v jiných zdrojích jinými autory uváděny. Souborná Květena pražských chráněných území byla následně publikována (ŠPRYŇAR a MAREK 2001) ve výstupech z mezinárodní konference „Praga 2000 Natura Megapolis“. Uveřejnění touto méně obvyklou formou a na digitálním médiu způsobilo, že práce na lokální úrovni zůstala poměrně málo známou, zatímco výhodou se stala větší možnost zpracování výsledků (použití kontingenční tabulky, lepší přístupnost údajů pro další analýzy) a rozšíření i do mezinárodního povědomí (např. JAROŠÍK et al. 2011; KONVIČKA a KADLEC 2011; HRČKA 2018).

Tab. 2. Zplanělé a neúmyslně zavlečené rostliny v Českém krasu, uvedené v práci ŠUK (2003).**Tab. 2.** Plants escaped and unintentionally introduced in the Bohemian Karst, listed in ŠUK (2003).

Odborné jméno	České jméno	Lokalita
<i>Ajuga chamaepitys</i>	zběhovcov trojkuláný	okraj vinice na svahu Javoroky
<i>Alium paradoxum</i>	česnek podivný	např. Prokopské údolí
<i>Astrodaucus orientalis</i>	dejvor východní	dříve pod Chuchelskou skálou
<i>Calystegia pulchra</i>	opletník sličný	Prokopské údolí u Klukovic
<i>Chionodoxa luciliae</i>	modřenka zářící	Prokopské údolí u Hlubočep
<i>Commelina communis</i>	křížatka obecná	bývalé lomy u Velké Chuchle
<i>Galanthus nivalis</i>	sněženka podsnežník	např. Prokopské údolí, Radotínské údolí, u Kosoře, nedaleko Kubrychtovy boudy
<i>Galega officinalis</i>	jestřábina lékařská	okraj Červeného lomu v Dalejském údolí
<i>Gentiana septemfida</i>	hořec sedmikuláný	Holyně-Na Zábrkách
<i>Lathyrus aphaca</i>	hrachor pačokový	Radotín-Na pískách
<i>Lathyrus cicera</i>	hrachor cizrnový	okraj lomu za Pání horou
<i>Lathyrus latifolius</i>	hrachor široký	např. okraj Červeného lomu v Dalejském údolí, u Slivence, u Dobřichovic
<i>Lathyrus nissolia</i> subsp. <i>nissolia</i>	hrachor trávolistý pravý	stráž v Třebotově, Motol: hřiště nad Kotlářkou
<i>Leucojum vernum</i>	bledule jarní	např. u Bubovického potoka pod Doutháčem
<i>Muscari neglectum</i>	modřeneček hroznatý	např. úpatí Chlumu u Srbska
<i>Narcissus poeticus</i>	narcis bílý	svah Doutháče
<i>Nepeta grandiflora</i>	šanta velkokvětá	Prokopské údolí u Hlubočep, u Velké Chuchle
<i>Nigella arvensis</i>	černucha polní	úhory pod Královou studní (Za Borovím), okolí Vonoklas
<i>Petasites albus</i>	devěsíl bílý	poblíž Malé Ameriky
<i>Physalis alkekengi</i>	mochyně židovská	Prokopské údolí nad Hlubočepem
<i>Scandix pecten-veneris</i>	vochlice hřebenitá	dříve úhor v Třebotově
<i>Scilla siberica</i>	lodoňka sibiřská	např. okolí Dobřichovic a Srbska, u bývalé Komárkovy chaty na Králově studni, Prokopské a Radotínské údolí
<i>Scutellaria altissima</i>	šišák vysoký	Prokopské údolí v okolí Klukovic
<i>Sisymbrium strictissimum</i>	hulevník nejtužší	např. Velká hora
<i>Smyrniolum perfoliatum</i>	tromín prorostlý	úpatí Chuchelského háje při železniční trati aj.
<i>Tulipa sylvestris</i>	tulipán planý	dříve okraj vinice na úpatí Javoroky
<i>Vaccaria hispanica</i>	kravinec španělský velkokvětý	dříve úhory a okraje polí u Korna
<i>Viola suavis</i>	violka křovištní	např. Prokopské a Radotínské údolí, Chuchelský háj
<i>Virga strigosa</i>	štětíčka větší	např. okolí Karlštejna, Srbska a Velké Chuchle, Prokopské údolí

9. Další doklady večernice lesní v herbáři Vratislava Šuka

Je třeba připomenout, že večernice lesní V. Šuk dobře znal už dříve, jak o tom svědčí doklady z jeho herbáře. Poprvé tento druh sbíral za svých studií v Brně (jedna položka z lokality Obřany, červen 1951). Ve své Květeně Mikulovska V. Šuk uvádí druh *Hesperis sylvestris* ze dvou konkrétních lokalit (ŠUK 1956: 115, 116): úpatí Růžové hory a úpatí Děvina a Kotle. Tomu odpovídají dvě herbářové položky s lokalizací „Růžová Hora“ (obr. 7) a „Kotelná“, oboje leg. V. Šuk, červen 1953. Později V. Šuk sbíral tento druh také v Čechách (Chotuc u Křince, červen 1955). Fotografovat rostliny začal V. Šuk až od roku 1956, a proto v jeho fotoarchivu je večernice lesní zastoupena až uvedenými snímky z Klapice (1994) a navíc také z Pálavy (1997).

10. Otázka přesnosti lokalizace

K diskusi zůstává, jak přesně je Šukův nález *Hesperis sylvestris* z Klapice lokalizován. Nadmořská výška 250 m, uvedená na schedě, naznačuje, že šlo o úpatí nebo o dolní část severoseverozápadního svahu vrchu Klapice (kóta 345,7 m) nad Šachetským potokem. Letecké snímky z příslušného období ukazují, že do nadmořské výšky 250 m

v tomto území zasahovaly tři spádníkově orientované paseky protáhlého tvaru (a pouze nejzápadnější z nich ležela v přírodní rezervaci Klapice; Archiv Zeměměřického úřadu; <https://ags.cuzk.cz/archiv/>). Vratislav Šuk jak na schedách u herbářových položek (obr. 3), tak ve strojopisném souhrnu z roku 1994 (obr. 2) uvádí jen jméno vrchu Klapice, nikoliv ve spojení s přírodní rezervací Klapice (ačkoliv jiná MZCHÚ v popisech výslovně zmiňuje zkratkami SPR nebo PP, obr. 2). Lokalizaci nálezu *Hesperis sylvestris* do přírodní rezervace Klapice uvedl až ve své pozdější zprávě (ŠUK 2000, chráněné území s pořadovým číslem 26). Jiné botanické průzkumy (zejm. KUBÍKOVÁ et al. 1998; VÍNSOVÁ 2009) druh *Hesperis sylvestris* z území PR Klapice neuvádějí. Považujeme tedy za možné, že Šukův nález večernice lesní mohl být skutečně mimo MZCHÚ a do příslušné přírodní rezervace mohl být nálezem připsán teprve později. Nepochybujeme o tom, že V. Šuk znal vrch Klapice mnohem dřív, než tam bylo v roce 1988 vyhlášeno MZCHÚ (původně v kategorii „chráněný přírodní útvar“, v roce 1992 převedeno do kategorie „přírodní rezervace“). Nově nalezená lokalita večernice lesní (PRACH a HADINEC 2020) leží v blízkém okolí, ale zřejmě se s lokalitou V. Šuka neshoduje, neboť se nachází ve vyšší nadmořské výšce (okolo 310 m n. m.).

Obr. 7. Herbářový doklad večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) z lokality Růžová hora z června 1953, sbíral V. Šuk (doklad ke Květeně Mikulovska; ŠUK 1956).

Fig. 7. A voucher specimen of *Hesperis sylvestris* from the locality of Růžová hora from June 1953, collected by V. Šuk (document for the Flora of the Mikulov Region; ŠUK 1956).

11. Závěrečné poznámky

Floristické dílo V. Šuka zůstává zatím nedocenené: je totiž z velké části dosud nezpracované, a tudíž pro botanickou veřejnost neznámé. Jméno V. Šuka jakožto nálezece nebo autora je však možné považovat za punc mimořádné spolehlivosti a serióznosti. Vratislav Šuk patřil mezi floristy své generace k české špičce, podobně jako již výše jmenovaný J. Manych nebo např. v jižních Čechách působící Václav Chán (1929–2009; viz např. ŠTECH 2012).

Floristické údaje V. Šuka o vlastních nálezích rostlinných druhů z let 1946–2019 jsou pečlivě zapsány v kartotékách a dokumentovány v herbárii čítajícím asi 20 000 položek a v rozsáhlém fotografickém archivu (cca 45 000 diapositivů; pozůstalost se nachází v majetku rodiny). První z autorů toho příspěvku (V. P.) plánuje postupně zpřístupnit floristickou dokumentaci V. Šuka odborné veřejnosti a především botanické záznamy transformovat do odpovídající databáze.

Využití databází v roli sekundárních informačních zdrojů je slibné se rozvíjejícím odvětvím přírodovědné informatiky. Zpracovávání údajů je však třeba kriticky hodnotit, neboť nekritické přijetí nebo naopak odmítnutí může vést k zásadním zkreslením vyvozovaných závěrů.

Literatura

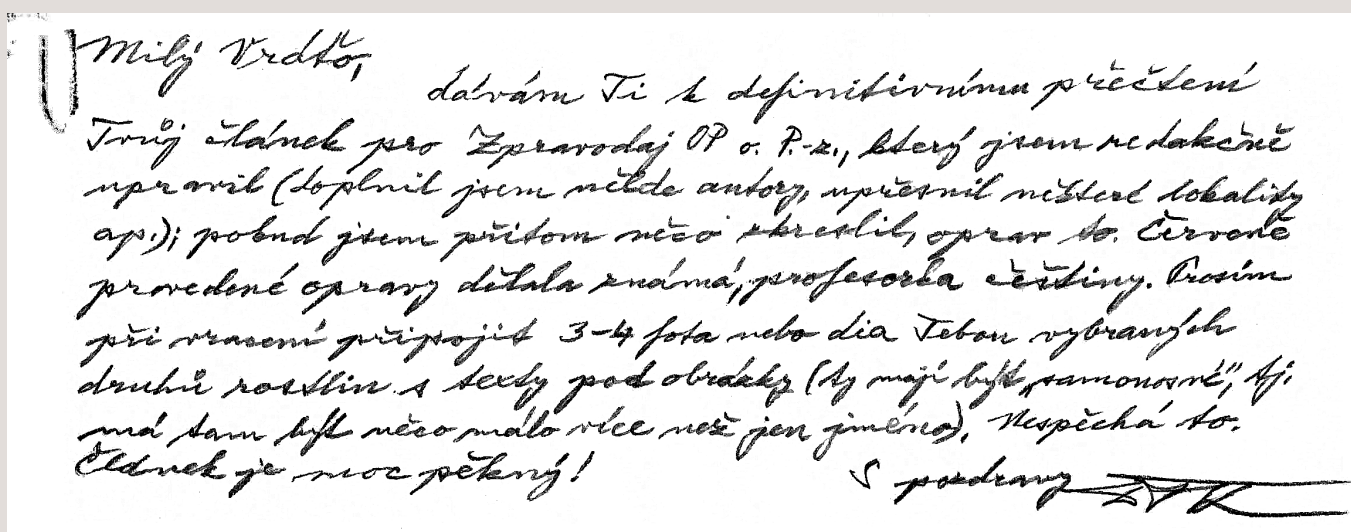
Pozn.: V seznamu je zahrnuta celá nám známá botanická bibliografie V. Šuka.

BRABEC J., KRINKE L., ŠTEFÁNEK M., KIRSCHNER J., KIRSCHNEROVÁ L. (2020): Současný stav rozšíření hořečku nahořklého (*Gentianella amarella*) v ČR. – *Zprávy České botanické společnosti*, 55: 221–278. Praha.

ČEŘOVSKÝ J., FERÁKOVÁ V., HOLUB J., MAGLOCKÝ Š., PROCHÁZKA F. (1999): Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. Vol. 5. Vyšší rostliny. – Příroda: 1–456. Bratislava.

DANIHELKA J., CHYTRÝ K., HARÁSEK M., HUBATKA P., KLÍNKOVSKÁ K., KRATOŠ F., KUČEROVÁ A., SLACHOVÁ K., SZOKALA D., PROKEŠOVÁ H., ŠMERDOVÁ E., VEČEŘA M., CHYTRÝ M. (2022): Halophytic flora and vegetation in southern Moravia and northern Lower Austria: past and present. – *Preslia*, 94: 13–110. Praha.

GRULICH V. (1995): Historie floristického výzkumu nejjižnější Moravy. – *Zprávy České botanické společnosti*, 30, suppl. 1995/1: 19–22. Praha.

Obr. 8. Pokyny k úpravám rukopisu pozdější publikace (ŠUK 2002) od redaktora Františka Kotlaby.

Fig. 8. Instructions for editing the manuscript of a later publication (ŠUK 2002) by the editor František Kotlaba.

- HADINEC J., LUSTYK P., PROCHÁZKA F. (2003): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. II. – *Zprávy České botanické společnosti*, 38: 217–288. Praha.
- HADINEC J. (2012): *Draba muralis* L. – In: HADINEC J., LUSTYK P.: Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. X. – *Zprávy České botanické společnosti*, 47: 78–80. Praha.
- HRČKA D. (2018): *Květena Kaňonu Vltavy u Sedlce*. – *Salvia*: 1–116. Praha.
- HRONEŠ J. (1979): RNDr. PhMr. Vratislav Šuk – 50 let. – *Naše léčivé rostliny*, 16: 63. Bratislava.
- JAROŠÍK V., KONVIČKA M., PYŠEK P., KADLEC T., BENEŠ J. (2011): Conservation in a city: Do the same principles apply to different taxa? – *Biological Conservation*, 144: 490–499.
- JATOVÁ M., ŠMITÁK J. (1996): *Rozšíření a ochrana orchidejí na Moravě a ve Slezsku*. – AOPK ČR: 1–552. Třebíč.
- JUROCH J., ŠUK V. (2005): Zpráva ze zájezdu Orchidea klubu do Řecka – Korfu 2004. – *Roezliana*, 34: 15–21. Brno.
- KONVIČKA M., KADLEC T. (2011): How to increase the value of urban areas for butterfly conservation? A lesson from Prague nature reserves and parks. – *European Journal of Entomology*, 108: 219–229.
- KUBÍKOVÁ J., KUČERA T., MANYCH J., RIVOLOVÁ-KNÍŽETOVÁ L., SÁDLO J. (1998): Vegetace a flóra chráněných území v povodí Radotínského potoka. – *Natura Pragensis*, 14 (1997): 1–66. Praha.
- MATUŠKA H. (1971): Minulost a budoucnost léčivých rostlin. – *Vlasta*, 25 (11; 17. 3. 1971): 18. Praha.
- NEUHÄUSLOVÁ Z. (1999): Jubilea členů ČBS. – *Preslia*, 70 (1998): 377–383. Praha.
- NEUHÄUSLOVÁ Z. (2003): Jubilea členů ČBS. – *Preslia*, 75: 373–378. Praha.
- NEUHÄUSLOVÁ Z., HOUFEK J. (1988): Jubilea členů ČSBS. – *Preslia*, 60: 376–379. Praha.
- PRACH J., HADINEC J. (2020): Večernice lesní (*Hesperis sylvestris*) po více než 100 letech znovu nalezena v Českém krasu. – *Český kras*, 46: 61–68. Beroun.
- SPUNAR P. (2010): *Vlny vzpomínek. Rodina - studia - akademie*. – Academia: 1–312. Praha.
- ŠMITÁK J. (2021): Společenská kronika. Odešli z našich řad. – *Roezliana*, 51: 58–59. Brno.
- ŠMITÁK J., ŠUK V. (1998): Julské Alpy - zájezd Orchidea klubu v roce 1997. – *Roezliana*, 27: 11–13. Brno.
- ŠPRYŇAR P. (2004): Bibliografický přehled rukopisů o přírodě Prahy uložených na pražském středisku Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. – *Natura Pragensis*, 15: 113–163. Praha.
- ŠPRYŇAR P., MAREK M. (2001): Květena pražských chráněných území. – In: *Proceedings of the Conference „Praga 2000 Natura Megapolis“*. EnviTypo, CD ROM. Praha.
- ŠTECH M. (2012): Václav Chán (1929–2009) a regionální floristé. – *Živa*, 60 (98): LXXVIII. Praha.
- ŠUK V. (1956): Květena Mikulovska. – In: HOSÁK L., VALOUŠEK B., ŠUK V.: *Mikulovsko. Vlastivědný sborník o historii, geologii a květeně Mikulovska*. Krajské nakladatelství: 97–139. Brno.
- ŠUK V. (1968): Pozoruhodný nález *Botrychium matricariaefolium* (Retz.) A. Br. ex Koch v pražské Stromovce. – *Zprávy Československé botanické společnosti*, 3: 162–163. Praha.
- ŠUK V. (1977): O možnostech kultivace ohrožených léčivých rostlin v přírodních společenstvech. – *Acta ecologica naturae ac regionis*, červen 1977: 44–45. Praha.
- ŠUK V. (1980): Exkurze Středočeské pobočky ČSBS do okolí Dlouhopolské a Žehuňské obory. – *Zpravodaj Středočeské pobočky ČSBS*, 18: 4–6. Praha.
- ŠUK V. (1981): Problematika ochrany léčivých rostlin. – In: HOLUB J. (Ed.): *Mizející flóra a ochrana fytoгенofondu v ČSSR. Studie ČSAV*, 20/1981: 111–115. Praha.
- ŠUK V. (1985): Úvod. – In: ČERNÁ L., GUTH J.: *Kapesní herbář léčivých rostlin*. – Avicenum: 5–10. Praha.
- ŠUK V. (1995): *Léčivé rostliny a čajové směsi*. – X-Egem: 1–141. Praha.
- ŠUK V. (1999): Kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*) na Pálavě. – *Roezliana*, 28: 39. Brno.
- ŠUK V. (2000): *Květena pražských chráněných území. Doplnky za léta 1947–2000*. – Nepublikovaná zpráva: 1–7. [uloženo v archivu AOPK ČR, RP Střední Čechy, Podbabská 2582/30, Praha 6]
- ŠUK V. (2002): Zajímavé rostliny cizího původu na Karlštejsku. – *Zpravodaj ochránců přírody okresu Praha-západ*, 22 (2001): 32–34. Praha.
- ŠUK V. (2003): Rostliny cizího původu v Českém krasu. – *Fragmenta Ioannea Collecta*, 1: 15–29. Svätý Jan pod Skalou.
- ŠUK V. (2007): Lokalita bohatá na orchideje. – *Roezliana*, 37: 33. Brno.
- ŠUK V. (2000): Zájezd OK do Francie v roce 1999. – *Roezliana*, 29: 31–33. Brno.
- ŠUK V., ŠMITÁK J. (1994): Balkán 1993. – *Roezliana*, 24: 34–36. Brno. VAŇKOVÁ L., GUTH J. (1984): *Malý herbář léčivých rostlin*. – Avicenum: 1–96. Praha.
- VINŠOVÁ J. (2009): *Současný stav a změny vegetace přírodní rezervace Klapice na okraji Prahy*. – Nepublikovaná práce, Středoškolská odborná činnost 2008/2009: 1–79. Praha.